

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 226
van **INGEBORG DE MEULEMEESTER**
datum: 4 februari 2015

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS

Vroegtijdig schoolverlaten - Indicatoren

Op Vlaams niveau werd in 2012 beslist om een actieplan vroegtijdig schoolverlaten uit te werken. Hiervoor werd een technische werkgroep en een stuurgroep samengesteld. In de werkgroep zaten vertegenwoordigers van de onderwijsoverheid, de onderwijskoepels, de interprofessionele sociale partners, de strategische adviesraden VLOR en SERV, Syntra Vlaanderen, VDAB en WSE. In de stuurgroep zaten de hoofden van deze partners.

In het actieplan worden twee definities besproken van "vroegtijdig schoolverlaten". Zo werd in de Enquête naar Arbeidskrachten "vroegtijdig schoolverlaten" gedefinieerd als "het percentage personen met een leeftijd van 18 tot 24 jaar dat geen diploma hoger secundair onderwijs heeft behaald en geen enkele vorm van onderwijs of vorming meer volgt". Dit is een groot verschil met de SSL-indicator (Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen) die géén rekening houdt met de huidige deelname aan onderwijs of vorming. Uit een onderzoek van de KU Leuven uit 2011 van Carl Lamote en Jan Van Damme "Iedereen gekwalificeerd? Een samenvatting van de kenmerken, oorzaken, gevolgen en aanpak van ongekwalificeerd uitstromen vanuit een Vlaams en Europees kader" blijkt dat de keuze voor de ene of de andere indicator een impact kan hebben op de resultaten.

"De EAK indicator van vroegtijdig schoolverlaten is gebaseerd op de Enquête naar Arbeidskrachten, een sociaaleconomische enquête die per kwartaal 15 000 huishoudens bevraagt. Vroegtijdig schoolverlaten wordt hier gedefinieerd als het percentage personen met een leeftijd van 18 tot 24 jaar dat geen diploma hoger secundair onderwijs heeft behaald en geen enkele vorm van onderwijs of vorming meer volgt. De cijfers van deze indicator wijzen - op het eerste zicht - op een positieve evolutie in het aantal vroegtijdige schoolverlaters" (p. 4).

"De SSL indicatoren zijn gebaseerd op populatiegegevens ('tellingsdata') en bekijken ongekwalificeerde uitstroom elk vanuit een andere invalshoek. In een vergelijking met de EAK-indicator is vooral de ongekwalificeerd uitgestroomde fractie in een leeftijdsinterval van belang. Deze indicator beschouwt vroegtijdige schoolverlaters als het percentage personen met een leeftijd van 18 tot 24 jaar dat geen kwalificatie heeft behaald en geen leerplichtonderwijs meer volgt. In vergelijking met de EAK-indicator geeft deze SSL-indicator een omgekeerde trend weer: volgens deze gegevens kent het aantal vroegtijdige schoolverlaters in Vlaanderen de laatste jaren een stijging" (p. 5).

1. In haar beleid zal de minister ook aandacht besteden aan vroegtijdige ongekwalificeerde schoolverlaters.

Welke definiëring zal de minister hanteren om deze doelgroep zichtbaar te maken?
De indicator van de EAK of de SSL-indicator?

2. Beschikt het departement van de minister over cijfergegevens van vroegtijdige schoolverlaters volgens de SSL-indicator? Met andere woorden het aantal leerlingen dat geen kwalificatie heeft behaald en geen leerplichtonderwijs meer volgt?
3. Hoe evalueert de minister deze cijfers?
4. Beschikt het departement van de minister over cijfergegevens over vroegtijdig schoolverlaters volgens de EAK-indicator? Met andere woorden het aantal leerlingen dat geen diploma hoger secundair onderwijs heeft behaald en geen enkele vorm van onderwijs of vorming meer volgt?
5. Hoe evalueert de minister de omgekeerde trends, al naar gelang de gehanteerde indicator?
6. Wat zijn de speerpunten van haar beleid om het vroegtijdig ongekwalificeerd schoolverlaten terug te dringen?

ANTWOORD

op vraag nr. 226 van 4 februari 2015

van **INGEBORG DE MEULEMEESTER**

1. De EAK- en de SSL-indicator zijn beide relevante bronnen van informatie om de problematiek van vroegtijdige schoolverlaters in kaart te brengen. Het voordeel van de EAK-indicator is dat deze vergelijkingen tussen Vlaanderen en andere Europese landen en in mindere mate ook regio's mogelijk maakt. Het nadeel ervan is echter dat deze gebaseerd is op een steekproef met een relatief grote statistische foutenmarge, zodat de gegevens over jaarlijkse evoluties in Vlaanderen (stijging of daling) zelden statistisch significant zijn. De EAK-indicator is bovendien een **bevolkingsstatistiek**: het gaat over mensen die in een bepaald land of een bepaalde regio wonen (bijvoorbeeld het Vlaams Gewest), maar die daar niet noodzakelijk onderwijs genoten hebben. De SSL-indicator daarentegen is een **onderwijsstatistiek** die berekend wordt op basis van de administratieve data van alle leerlingen uit het Vlaams secundair onderwijs (cf. populatiegegevens). Voor een betrouwbare monitoring van de Vlaamse situatie is deze indicator meer geschikt. Een ander belangrijk voordeel ervan is dat deze indicator een zuivere maat is voor vroegtijdige schoolverlaters omdat de indicator het aspect levenslang leren niet mee in haar berekening neemt. De EAK-indicator is immers het percentage leerlingen dat geen diploma én geen enkele vorm van onderwijs of vorming (cf. levenslang leren) meer volgt terwijl de SSL-indicator betrekking heeft op leerlingen die geen diploma en geen leerplichtonderwijs meer volgen. De SSL-indicator is daarom meer geschikt om vroegtijdige schoolverlaters in het Vlaams onderwijs te monitoren. Dat ligt in lijn met de aanbevelingen van de Europese Commissie dat een geïntegreerde en alomvattende beleidsstrategie ondersteund moet worden door maatregelen op het vlak van monitoring en analyse.
2. Voor het kalenderjaar 1999 tot en met het kalenderjaar 2010 heeft het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen (SSL) de indicator berekend in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (zie <https://steunpuntssl.be/>). Vandaag werkt het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming aan een rapport waarin er voor het eerst op basis van zijn eigen berekeningen op de administratieve databanken de indicator vroegtijdig schoolverlaten berekend wordt. Voor de constructie van de indicator vroegtijdig schoolverlaten baseerden we ons op een methode die ontwikkeld werd door het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen (SSL). Het rapport behandelt de recentste opeenvolgende schooljaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn, met name 2009-2010 tot en met 2012-2013. De cijfers zullen samen met het geïntegreerd actieplan 'vroegtijdig schoolverlaten – spijbelen – leerrecht' gecommuniceerd worden.
3. Aangezien de cijfers gebaseerd op de eigen berekeningen van de administratieve databanken van het Ministerie van Onderwijs en Vorming nog niet beschikbaar zijn, heeft de minister deze cijfers nog niet kunnen evalueren.
4. De cijfers vroegtijdig schoolverlaten volgens de EAK-indicator zijn beschikbaar op http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/opleiding/vroegtijdig/.
5. De omgekeerde trends tussen de SSL- en de EAK-indicator, zoals gerapporteerd in het onderzoek van Carl Lamote en Jan Van Damme in 2011 "Iedereen gekwalificeerd? Een samenvatting van de kenmerken, oorzaken, gevolgen en aanpak van

ongekwalificeerd uitstromen vanuit een Vlaams en Europees kader”, kan verklaard worden door de verschillen in definitie. **Ten eerste**, heeft de EAK-indicator betrekking op (een steekproef van) het Vlaams Gewest terwijl de SSL-indicator op het gehele Vlaamse onderwijs (populatie). De leerlingen van het Nederlandstalig onderwijs van het Hoofdstedelijk Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten in de EAK-indicator. Uit de cijfers blijkt dat de percentages vroegtijdig schoolverlaten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest eerder toenemen tot 2008 (http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/_opleiding/_vroegtijdig/). Bovendien kampt de EAK-indicator met een statistische foutenmarge waardoor het reële percentage van ‘vroegtijdige schoolverlaters’ dus 2% hoger of lager kan liggen dan de vastgestelde percentages in de steekproef. De daling tussen twee opeenvolgende jaren volgens de EAK-indicator is dus niet altijd significant. **Ten tweede** bevat de EAK-indicator ook een levenslang leren component aangezien ook elke onderwijs of vorming die de jongeren vier weken voor de enquête heeft gevolgd (onder “onderwijs of vorming” worden dan zowel formele als niet-formele opleidingen en vormingen verstaan; het gaat eveneens om seminaries, workshops buiten het formele systeem ongeacht het onderwerp) wordt meegenomen in de definitie. Op die manier komt deze jongere niet als vroegtijdige schoolverlater in de EAK-indicator, maar wel in de SSL-indicator. De levenslang leren component maakt de EAK-indicator zeer volatiel en zorgt ervoor dat deze indicator eerder een weerspiegeling is van de economische conjunctuur en jeugdwerkloosheid dan van het aantal vroegtijdige schoolverlaters (Lamote & Van Damme, 2011). De SSL-indicator is daarentegen een zuivere maat voor vroegtijdige schoolverlaten. Door deze belangrijke verschillen in definitie zijn de cijfers van de EAK- en de SSL-indicator moeilijk met elkaar te vergelijken en kunnen ze zelfs omgekeerde trends vertonen.

6. Momenteel werk ik aan één omvattend beleid omtrent leerrecht, spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Deze drie thema’s zijn sterk met elkaar verwant en vragen een gelijkaardige aanpak. Een allesomvattende, gecoördineerde strategie die de oorzaken van deze problematieken aanpakt is nodig. Voor de uitwerking van dit geïntegreerde actieplan zullen acties overgenomen en aangevuld worden uit de reeds bestaande actieplannen (het actieplan vroegtijdig schoolverlaten en het actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag). Deze zullen verder uitgerold worden in het kader van dit plan.

Met dit geïntegreerde actieplan wordt er in de eerste plaats ingezet op preventieve acties om spijbelgedrag te voorkomen. Samen met de lokale besturen, de CLB’s en andere lokale partners wordt bekeken hoe men lokaal een aanklappend beleid kan uitwerken voor die jongeren die spijbelen en dreigen de school vroegtijdig te verlaten. Voor elke leerling dient het leerrecht gegarandeerd te worden door een continuüm van onderwijs-welzijn trajecten op te zetten op maat van jongeren die dreigen uit de boot te vallen of die tijdelijk niet in een onderwijscontext kunnen opgevangen worden. Dit zal gebeuren in samenwerking en in dialoog met de onderwijspartners en andere beleidsdomeinen zoals Welzijn en Werk, maar ook met lokale besturen. Zodus zal één omvattend beleid over spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten ontwikkeld worden.